

VLADA DARUJE ONE KOJI TREBA DA
JE KONTROLIŠU, ISTRAŽUJU I SUDE

IMA KUĆU, DA MU POKLONIMO STAN

ZA EVROPSKI PULS PIŠU

Ljiljana Simović,
generalna direktorka Direktorata za evropske
integracije, programiranje i implementaciju EU
fondova i pregovaračica za poglavlje 2

Jakov Milatović,
magistar ekonomije
sa Univerziteta Oksford,
ekonomista u EBRD

KOMENTAR

**Briselski plan
kao štap**

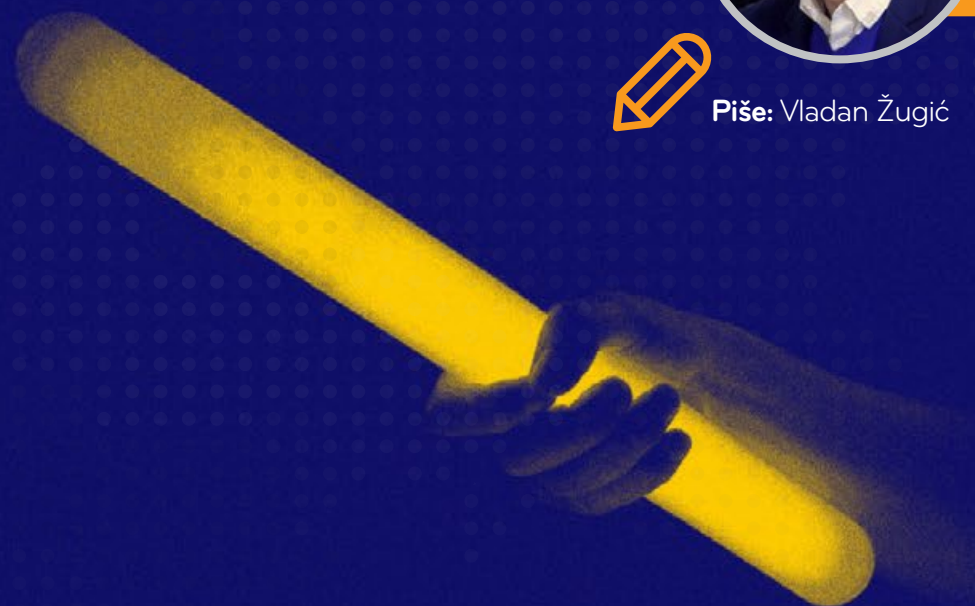
BRISELSKI PLAN KAO ŠTAP

Foto: Vijesti

Piše: Vladan Žugjić

I šta sada? Brisel će još jednom izjaviti saučešće?

Tako su glasili neformalni komentari ljudi iz civilnog sektora nakon što je vladajuća koalicija smijenila Savjet i urednički tim RTCG, poslije pucanja - po drugi put - na novinarku „Vijesti“ **Oliveru Lakić**, odluka i komentara Agencije za sprječavanje korupcije (ASK) i Tužilaštva vezanih za aferu „Koverat“, „Atlas“ i neke druge slučajeve.

U Crnoj Gori je skoro pa svaki demokratki pomak dolazio nakon spoljašnjeg pritiska, a posljednji saziv Evropske komisije igrao je uglavnom ulogu vatrogasca i čuvara stabilokratija na Balkanu i u Crnoj Gori.

Sa fragmentiranom opozicijom, civilnim sektorom ograničenih mogućnosti i vlašću donekle amnestiranom zbog navodnog državnog udara i straha od uticaja Rusije, EU u Crnoj Gori nije pravila bilo kakav ozbiljan pritisak na vlasti i institucije da učine napore na putu približavanja EU, kao što je to bio slučaj sa prethodnim sazivom Komisije.

Sada EU u Crnoj Gori ima neobičan štap – *Odluku o obrazovanju odbora za sveobuhvatnu reformu izbornog i drugog zakonodavstva*. U javnosti prepoznatu kao *Briselski plan*.

Poslanici vladajuće većine u Skupštini Crne Gore usvojili su zadnjeg dana jula izmjene prvobitne odluke o izbornoj reformi nakon pregovora sa Demokratskom Crnom Gorom, uz snažan angažman i posredovanje šefa Delegacije EU u Crnoj Gori **Aiva Orava**, te ambasadora uticajnih članica EU.

Odlukom je obuhvaćen značajan dio zahtjeva EU koji se odnosi

na slobodu medija i borbu protiv korupcije – jačanje povjerenja u izborni proces, povećanje transparentnosti i profesionalizma ASK-a i Državne izborne komisije, odobravanje i predlaganje prijedloga Zakona o medijima i Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televiziji Crne Gore.

Gledano sa političkog aspekta, Demokratska partija socijalista (DPS) je mogla da prihvati ovakvu odluku iz više razloga – zbog pritiska iz EU i zbog računa da će doći do sukoba u opoziciji (što se za sada pokazalo kao dobra procjena), ali i uvjerenja da odluka neće biti ili će biti usvojena u izmijenjenom obliku, pri čemu će odgovornost za to biti na opoziciji, kako u domaćoj javnosti, tako i u Briselu.

Demokrate su prihvatile da budu promoteri Briselskog plana jer nisu imali alternativu – izmjene izbornih i drugih zakona u manjem obimu DPS bi vjerovatno usvojio sa ostatkom opozicije, a onda bi došli u situaciju da bojkotuju ili izađu na izbore po pravilima koje su dogovorili DPS i dio opozicije za koje oni tvrde da saraduje sa DPS-om.

I sada Aivo Orav i EK može da drži Briselski plan kao štap – Demokrate će dobiti po prstima ako ne budu igrale kako treba jer „Evropljani“ sigurno očekuju da se vrati ono što su uložili u njih, dok DPS i vladajuća koalicija već imaju žuti karton kada je riječ o napretku na putu ka EU u vidu odluke da se na junskom Savjetu ministara ne otvori posljednje neotvoreno poglavlje – konkurencija.

Mnogo bi bilo da do kraja godine Crna Gora ne otvori to poglavlje ili da ne zatvori ni jedno, a na to će sigurno uticati (ne)usvajanje Briselskog plana.

VLADA DARUJE ONE KOJI TREBA DA
JE KONTROLIŠU, ISTRAŽUJU I SUDE

IMA KUĆU, DA MU POKLONIMO STAN

Foto: B. Čupić

Piše: Danilo Ajković

Autor je novinar FOS Media

Postavite pitanje nekom državljaninu Njemačke, Danske ili bilo koje stare članice EU da li kod njih Vlada, odnosno Vladina komisija dodjeljuje stanove ili kredite po povlašćenim uslovima za rješavanje stambenog pitanja nekom poslaniku, sudiji ili tužiocu koji treba da kontroliše rad izvršne vlasti ili sudi nekom funkcioneru te Vlade.

Vjerovatno ćete se uplesti u duga objašnjenja jer mu to nikako neće biti jasno.

Vjerovatno će i Evropska komisija (EK) biti zainteresovana da čuje sva objašnjenja i odluke crnogorskih institucija o slučaju „stambene korupcije“ u Crnoj Gori.

Vlada Crne Gore je objavila spisak 96 javnih funkcionera kojima su, odlukom Vladine Komisije za stambena pitanja, dodijeljeni stanovi ili krediti pod povoljnim uslovima u mandatu Vlade premijera **Duška Markovića**. I prethodne Vlade su njegovale istu ili sličnu praksu, ali spiskove nikad nisu objavili, iako su u javnost povremeno isplivala imena pojedinih nagrađenih.

Ovog puta je stručna javnost postavila i pitanje ustavnosti pravnih akata po kojima se dodjeljuju stanovi i krediti. Dodatno, analiza imovinskog stanja pojedinih funkcionera pokazala je da je dio njih imao riješeno stambeno pitanje i prije Vladine pomoći ili da su već dobijali pomoć od Vlade u ranijim godinama po istom osnovu, pa se postavlja i pitanje zakonitosti odluka Vladine Komisije.

Nevladina organizacija Institut Alternativa, početkom juna, podnijela je Ustavnom sudu inicijativu za ocjenu ustavnosti propisa po kojima se vrši dodjela stanova i kredita javnim funkcionerima. Za njih je sporno što podzakonski akti koji uređuju ova pitanja egzistiraju

na osnovu rješenja u Zakonu o održavanju stambenih zgrada. Prema njihovim navodima, osporene odredbe su neustavno „smještene“ u ovaj zakon i samim tim predstavljaju neustavni osnov za donošenje spornih odluka.

„Nakon Instituta Alternativa, istovjetan predlog Ustavnom sudu su podnijeli i poslanici Demokratske Crne Gore, što bi saglasno Zakonu o Ustavnom sudu trebalo da ubrza postupak. Više sudija Ustavnog suda je u svojevrsnom sukobu interesa, jer su i korisnici prava koje im je dato u skladu sa osporenim Zakonom. A to još očiglednijim čini negativne posljedice vladinih poklona sudijama. Nažalost, nemamo drugi Ustavni sud i sudije, pa će ovaj morati da presudi i pokaže da li je privržen Ustavu ili Vladi“, kaže za *Evropski puls* predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa, **Stevo Muk**.

Foto: Vjesti

Na pitanje da li će rješavanje ovog slučaja biti mjera zrelosti i spremnosti institucija za efikasnu borbu protiv korupcije i zloupotrebe ovlaštenja, Muk kaže da institucije vode ljudi, a rukovodioci svih institucija zaduženih za borbu protiv korupcije su akteri ove koruptivne šeme, na jedan ili drugi način, posredno ili neposredno, kao darodavci ili primaoci poklona.

„Zato očekujem ćutanje, pasivnost i opstrukciju prije nego akciju, efikasnost i vladavinu zakona“, naglašava Muk.

Od Agencije za sprječavanje korupcije (ASK), kojom rukovodi **Sreten Radonjić**, koji je i sam dobio kredit od Vlade u iznosu od 40 hiljada eura, a koji nije prijavio u svom imovinskom kartonu, jer ga, kako je naveo, još uvijek „nije realizovao“, ne očekuje konkretne poteze.

„Iskustvo nas uči da od Agencije ne očekujemo ništa dobro. Direktor Agencije i njegov kredit od 40 hiljada eura su knjiški primjer zloupotrebe javnog novca. Pa ipak, direktor ASK-a smatra da je sve zakonito, zasluženno i opravdano. Tako da nije realno očekivati da direktor donese odluke da su drugi kršili

Šta piše u Vladinoj odluci i koliko je ona poštovana

U javnosti su isplivali brojni primjeri visokih funkcionera koji, kako proizilazi iz pravila iz same Vladine Odluke koja uređuje ovo pitanje, nemaju pravo na rješavanje stambene potrebe, dok oni sami i njihovi supružnici imaju visoka mjesečna primanja od po nekoliko hiljada eura.

Naime, sporna Odluka o načinu i kriterijumima za rješavanje stambenih potreba funkcionera propisuje da „funkcioner ima pravo na rješavanje stambene potrebe pod uslovom da on ili član njegovog porodičnog domaćinstva: nema stan, odnosno porodičnu stambenu zgradu u svojini, susvojini ili zajedničkoj svojini; ima stan, odnosno porodičnu stambenu zgradu u svojini, susvojini ili zajedničkoj svojini neodgovarajuće površine.“

Dodatno, Odlukom je propisano i da „funkcioner, koji u mjestu rada, u smislu ove odluke nema stan, može zamjenom stana ili porodične stambene zgrade koju je on ili član njegovog porodičnog domaćinstva stekao van mjesta radom rješavanjem stambene potrebe u skladu sa propisom Vlade, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, riješiti stambenu potrebu pod uslovom da taj stan ili porodičnu stambenu zgradu, ugovorom o razmjeni nepokretnosti, prenese u stambeni fond Crne Gore, odnosno stavi na raspolaganje Komisiji“.

Predsjednica Vrhovnog suda **Vesna Medenica**, koja je prošle godine mjesečno primala tri i po hiljade eura, u decembru prošle godine dobila od Vladine Komisije 40 hiljada eura kredita i to je treći put da je država rješavala njene stambene potrebe – prethodno je dobila stan koji je kasnije poklonila ćerki, kao i još jedan stambeni kredit.

Direktor Nacionalnih parkova **Elvir Klica**, dobio je povoljni stambeni kredit od 40 hiljada eura, iako je vlasnik dvije kuće, tri poslovna prostora i četiri automobila. Medijima je kazao da u

Podgorici nema ništa i plaća zakup stana.

Isti iznosi dodijeljeni su, na primjer, i predsjednicima Upravnog i Privrednog suda, **Branki Lakočević** i **Blažu Jovaniću**, dok im je mjesečna rata svega 40 eura. Lakočević ima stan od 87 kvadrata, a njen suprug stambenu jedinicu od 103 metra kvadratna, dok je suvlasnik u još četiri stana. Jovanići sa druge strane imaju stan od 118 kvadrata.

Generalna sekretarka Vlade **Nataša Pešić** od Vladine Komisije je dva puta dobila pomoć. Prije sedam godina stan od 65 kvadrata, a nedavno i stambeni kredit od 30 hiljada eura.

Šef kabineta premijera **Dragoljub Bulatović** dobio je od Vlade 20 hiljada eura stambenog kredita, a nepunu godinu kasnije njegova supruga, sekretarka u Ministarstvu sporta **Tatjana Bulatović**, dobila je 35 hiljada eura. Njihove mjesečne rate iznose po 35 eura. Oni su prije dobijanja kredita imali kuću od 128 i stan od 42 kvadrata.

Stanove i kredite pod povoljnim uslovima su dobili i specijalni tužioci **Saša Čađenović**, **Lidija Vukčević** i **Mira Samardžić**, kao i tužioci u Vrhovnom državnom tužilaštvu **Veselin Vučković**, **Sonja Bošković** i **Dražan Burić**, ali i tužilac u Višem tužilaštvu u Podgorici **Miloš Šoškić**.

Pomoć od Vlade, za mandata Duška Markovića, dobio je predsjednik Ustavnog suda **Dragoljub Drašković** i sutkinja **Mevlida Muratović**. Drašković je dobio stan u Podgorici od 109 metara kvadratnih, iako ima kuću površine 110 metara kvadratnih u Nikšiću i stan površine 52 metra kvadratna.

Shodno spornoj Odluci, država pokriva do 80 odsto vrijednosti kredita ili stana, te tako javni funkcioneri kredit od 40 hiljada eura za rješavanje stambenog kredita otplaćuju u ratama od oko 40 eura.

zakone, kad je i sam akter ove koruptivne šeme", smatra Muk.

Na spisku su, osim funkcionera izvršne vlasti, i sudije i tužioci, što je postavilo pitanje posrednog uticaja na njihov rad i sprječavanje da se efikasno bore protiv kriminala i korupcije u državnim i sa njima povezanim strukturama, ali i poslanici koji bi morali da nadziru rad Vlade i njenih organa.

„Sudije, tužioci i poslanici vladajućih partija smatraju se dijelom jednog sistema i oni ovo smatraju sasvim prihvatljivom praksom. Oni ne vide suštinski sukob interesa jer sebe vide kao vlast, a ne kao kontrolore vlasti“, objašnjava Muk.

Muk navodi da je posebno važno da se razmotri postoje li pravne mogućnosti da se pojedinačne odluke ospore, u odnosu na one funkcionere koji su dobili pomoć a nisu ispunjavali uslove, ali i utvrdi odgovornost članova Komisije za stambena pitanja.

„Nažalost, javnost još uvijek nema pristup odlukama Komisije, zahtjevima koje su funkcioneri ispostavljali Komisiji, pa je vođenje takvih postupaka onemogućeno. Čak i da imamo pristup i dokaze, sporna je tzv. aktivna legitimacija za vođenje postupka, a rokovi su u najvećem broju slučajeva izvjesno istekli. U nekom boljem svijetu, tužilaštvo bi već otvorilo odgovarajuće postupke, ali je očigledno da ovo Tužilaštvo nema profesionalni entuzijazam da efikasno utvrdi da li se u pojedinim slučajevima radi o krivičnoj odgovornosti“, objašnjava Muk.

Premijer Marković je ranije ocijenio da rješavanje stambenog pitanja ne doživljava kao privilegiju već kao potrebu zaposlenog, kao i da nije riječ o dodjeli besplatnih stanova bez osnova, bez reda i propisa, već na osnovu Odluke po kojoj i državni službenici, a ne samo funkcioneri, imaju mogućnost na povlastice prilikom rješavanja stambenog pitanja.

Muk stoga ne očekuje da Vlada revidira pojedine odluke Komisije, koje je potvrdila svojim zaključcima.

„Teško je vjerovati i da bi ova Vlada čiji je predsjednik najmanje dva puta tvrdio da je riječ o uspješnoj politici, mogla da prizna političku odgovornost za očiglednu stambenu korupciju.

Brzina odlučivanja u Ustavnom sudu zavisi od toga kome pripadne predmet, nema oduzimanja stanova bez obzira na odluku

Iz Ustavnog suda nisu odgovorili na naše pitanje da li će prioritarno razmatrati ovaj predmet.

Njihovim Pravilnikom o radu je propisano da će preko reda odlučivati jedino ukoliko podnosilac inicijative za ocjenu ustavnosti podnese predlog za prioritarno razmatranje, a potom sudija izvjestilac kojem je pripao predmet to predloži sjednici suda.

Pravilnikom je propisano šest osnova po osnovu kojih se neki predmet može razmatrati kao prioritetan. Slučajevi dodjele stanova mogu se podvesti samo pod jedan osnov: i „drugi predmeti, za koje Ustavni sud odluči“.

Ukoliko Ustavni sud proglasi neustavnim propis po kojem je vršena dodjela stanova i kredita pod povoljnim uslovima, to neće uticati na do sada okončane postupke, jer njegove odluke djeluju samo za ubuduće, odnosno od njihovog objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

Međutim, ono što mi očekujemo jeste da se prestane sa ovakvom politikom i praksom, da se ukinu odredbe Zakona koji je ovo dozvolio, da se ukinu prateće odluke Vlade i raspusti Vladina stambena Komisija“, zaključio je Stevo Muk.

Iz Vlade nisu odgovorili na pitanje da li će preispitati dosadašnje odluke Komisije za stambena pitanja, odnosno da li će utvrditi da li je bilo zloupotreba prilikom dodjele stanova i kredita.

Ni iz Vrhovnog državnog tužilaštva nisu odgovorili da li ispituju ili da li će ispitati da li je prilikom dodjele stanova i kredita došlo do izvršenja krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti.

SLOBODA KRETANJA RADNIKA – MOŽDA MOŽEMO KAO MALTA

Foto: RTCG

Piše: Ljiljana Simović

Autorka je generalna direktorka Direktorata za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova u Ministarstvu rada i socijalnog staranja i pregovaračica za poglavlje 2

Ilustracija: shutterstock.com

Sloboda kretanja radnika, kao jedan od temeljnih principa Evropske unije obuhvata: pristup tržištu rada, EURES, koordinaciju sistema socijalne sigurnosti i evropsku karticu zdravstvenog osiguranja. Pregovori u ovom poglavlju otvoreni su u Briselu, 11. decembra 2017.

Za privremeno zatvaranje poglavlja, EU je odredila jedno završno mjerilo koje glasi: "Crna Gora treba da pokaže odgovarajuće administrativne strukture i kapacitete za pravilno sprovođenje pravne tekovine u dijelu slobode kretanja radnika do pristupanja u EU". U pravcu njegovog ispunjenja, Vlada je u martu 2019. usvojila Akcioni plan za period 2020-2022. čijom realizacijom će Crna Gora uspostaviti kapacitete za pravilno i efikasno sprovođenje pravne tekovine iz ove oblasti.

Pristup tržištu rada

Sve zemlje koje ulaze u EU suočavaju se sa izazovima koje donosi pristup tržištu rada. Zato je potrebno na vrijeme uspostaviti sve mehanizme kako bi se preduprijedile negativne posljedice i tržište rada funkcionisalo nesmetano nakon učlanjenja u EU. U tom dijelu, najčešće se uvode prelazni aranžmani kako bi se izbjeglo osipanje radne snage. Njihov cilj je da zaštite tržište rada, ne samo država članica EU, već i države koja se učlanjuje u EU. No, i pored svih mjera migracija stanovništva se ne može zaustaviti, a statistike govore da oko 1% stanovništva migrira nakon učlanjenja.

Ulaskom u EU Malta je, na primjer, imala priliku da nastavi sa politikom radnih dozvola za državljane EU, dok se prelazni aranžmani nisu primjenjivali na državljane Malte. Ovo bi

možda bilo primjenjivo i za Crnu Goru, ali o tome će se pregovarati kada se ispune obaveze neophodne za zatvaranje ovog poglavlja.

U koordinaciji sa nadležnim institucijama, Ministarstvo rada i socijalnog staranja priprema zakonska i administrativna rješenja u pravcu ispunjenja obaveza iz ove oblasti.

EURES

EURES je mreža zavoda za zapošljavanje EU koja olakšava slobodu kretanja radnika unutar zemalja Evropskog ekonomskog prostora. Njegova svrha je pružanje informacija, savjetovanja i usluga, kao i posredovanja za sva zainteresovana lica koja traže zaposlenje na prostoru EU.

U pravcu pristupanja EURES-u, u martu 2018, pripremili smo Analizu postojećeg stanja informatičke infrastrukture u Zavodu za zapošljavanje, a sa ciljem procjene potrebnog prilagođavanja sistema, dok su iz IPA programa za 2020. planirane aktivnosti za jačanje administrativnih kapaciteta i opremanje Zavoda neophodnom hardverskom i softverskom opremom vrijedne oko 3 miliona eura.

Koordinacija sistema socijalne sigurnosti

Sistemom socijalne sigurnosti primjenjuje se princip obaveznog osiguranja u zemlji u kojoj se odvija radni odnos za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje u slučaju nezaposlenosti.

Kao podrška ispunjenju obaveza iz ove oblasti nedavno je završen projekat "Ka pravilima EU o koordinaciji sistema socijalne sigurnosti" u okviru kojeg su izrađene Analitička i Finansijska studija uticaja slobode kretanja radnika između Crne Gore i članica EU na crnogorski administrativni sistem, Strategija informisanosti radnika migranata o sistemu socijalne sigurnosti i ojačani administrativni kapaciteti.

Evropska kartica zdravstvenog osiguranja

Ulaskom u EU, zdravstveno osiguranje se obezbjeđuje putem evropske zdravstvene kartice osiguranja. Ona omogućava osiguranim osobama da za vrijeme privremenog boravka na području druge države članice EU ostvaruju zdravstvenu zaštitu u slučajevima kada se ona ne može odložiti do planiranog povratka u zemlju porijekla (u slučajevima iznenadne bolesti, povrede ili doživljenja nesreće).

Tokom proteklog perioda, pripremili smo Studiju izvodljivosti uvođenja Evropske kartice zdravstvenog osiguranja i dobili podatke o fiskalnom uticaju uvođenja ove kartice na budžet Crne Gore. U narednom periodu nas očekuje dalje jačanje kapaciteta i edukacija kadra Fonda za zdravstveno osiguranje u čijoj nadležnosti bi trebalo da budu ovi poslovi.

Sve aktivnosti koje smo realizovali, kao i one na kojima posvećeno radi veliki broj državnih službenika iz svih relevantnih institucija, postepeno vode ispunjavanju obaveza iz završnog mjerila i stvaranju uslova za privremeno zatvaranje ovog poglavlja.

Foto: Privatna arhiva

Piše: Jakov Milatović

Autor je magistrirao ekonomiju na Univerzitetu Oksford, kao stipendista britanske vlade, a radi kao ekonomista u EBRD

DOBRO UPRAVLJANJE – TEMELJ ZA NOVI EKONOMSKI MODEL

Ilustracija: freepik.com

Radim kao ekonomista u Evropskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD) sa sjedištem u Londonu, gdje moj posao podrazumijeva analizu ekonomskih i strukturnih reformi, kao i rad na njihovom oblikovanju i implementaciji. Prije pridruživanja EBRD-u, a neposredno nakon završetka magistarskih studija na Oxfordu, radio sam u Deutsche banci u Frankfurtu, u timu za analizu rizika u zemljama u razvoju. Život i rad u Velikoj Britaniji i Njemačkoj pomogao mi je da vidim ono što sam već znao - značaj dobrog upravljanja

na ekonomski razvoj zemlje i kvalitet života pojedinca. Ove dvije zemlje imaju različite modele kapitalizma, Britanija tzv. slobodno-tržišni, a Njemačka socijalno-tržišni. Međutim, zajednički imenitelj za oba je dobro upravljanje, kao temelj bilo kog oblika tržišne ekonomije.

Dobro upravljanje se odnosi na kvalitet institucija i procesa u jednom društvu. Uprkos tome što su neki pozitivni koraci napravljeni posljednjih godina, može se slobodno reći da Crna Gora još uvijek pati od deficita dobrog upravljanja.

Prema često citiranom indeksu Svjetske banke o dobrom upravljanju (*World Bank Worldwide Governance Indicators*), Crna Gora zaostaje za svim zemljama članicama Evropske unije (EU). Pod dobrim upravljanjem Svjetska banka podrazumijeva šest kvaliteta: vladavinu prava, slobodu od korupcije, učinkovitost vlade, političku stabilnost, nezavisan regulatorni ambijent i slobodu izražavanja. Deficit dobrog upravljanja u Crnoj Gori potvrđuje i EBRD-ijev indikator koji mjeri progres zemlje u oblasti ekonomske tranzicije od centralno-planske privrede ka tržišnoj ekonomiji.

Zasto je dobro upravljanje važno? Ono je presudan faktor potreban za održivi ekonomski rast. Prije svega – dobro upravljanje povećava obim i povrat od investicija u fizički kapital. Vladavina prava – po kojoj se svi članovi društva (uključujući i one u vladajućoj strukturi) smatraju jednako podložnim javno objavljenim pravnim kodeksima (*definicija Oxfordskog rječnika*) – preduslov je za stvaranje ugovornih odnosa među članovima društva – a ovo preduslov za investiranje. Takođe, sistem koji počiva na dobrom upravljanju minimizuje neproduktivne izdatke za korupciju, i istovremeno povećava povrat od investicija. Obimnije i produktivnije investicije znače veći ekonomski rast, a ovaj veću zaposlenost, plate i budžetske prihode potrebne za finansiranje javnih dobara – poput boljeg obrazovanja, zdravstva, puteva... – što u krajnjem poboljšava kvalitet života.

Pored gore objašnjenog "dohodovnog" učinka na kvalitet života, dobro upravljanje takođe direktno utiče na poboljšanje zadovoljstva pojedinaca životom, a prije svega kroz povećanje "osjećaja pravde" u društvu. Ovo je usko povezano sa postojanjem jednakosti u šansama među pojedincima u društvu, koje je, nažalost, percipirano da je na niskom nivou danas u Crnoj Gori. Na primjer, prema istraživanju koje je EBRD sproveda zajedno sa Svjetskom bankom, više od 25 procenata stanovništva u Crnoj Gori smatra da su političke veze najvažniji faktor za uspjeh u životu, daleko važniji od uloženog truda ili vještina. Poređenja radi, u Njemačkoj samo 3 procenata stanovništva misli isto.

Dobro upravljanje, kroz oba gore navedena mehanizma, dohodovnog i osjećaja pravde, u velikoj mjeri smanjuje vjerojatnoću da ljudi emigriraju, što pozitivno utiče na održavanje ljudskog kapitala u zemlji; ovo u krajnjem dodatno pospješuje ekonomski razvoj. Takođe, sistem koji počiva na dobrom upravljanju – vrjednuje slobodu izražavanja (a time i

različitost mišljenja), pa shodno tome optimalno raspoređuje poslove prema onima koji ih najviše zaslužuju u odnosu na svoje obrazovne i radne kvalitete. Na ovaj način dobro upravljanje podrazumijeva i pametnije upravljanje.

Najbolje ocijenjena kategorija dobrog upravljanja u Crnoj Gori je kvalitet regulatornog ambijenta. Ovo je istovremeno i kategorija koja je doživjela najveći napredak od 2006. godine, od kada je i počelo rangiranje Crne Gore na međunarodnoj listi dobrog upravljanja. Proces pristupanja EU, tj. proces pregovaranja za članstvo (otvoren 2012. godine) je najzaslužniji za poboljšanje regulatornog ambijenta kroz usklađivanje nacionalne regulative sa onom u EU. Ovo je najbolji primjer da je proces pristupanja EU zapravo mehanizam unaprijeđenja dobrog upravljanja. Sloboda od korupcije i vladavina prava su najslabije ocijenjene karike u sistemu upravljanja u Crnoj Gori, te stoga tempo pregovora o članstvu u EU najviše zavisi od napretka upravo u ove dvije oblasti.

Pored dinamike pridruživanja EU, još važnije je da je nedovoljno dobro upravljanje ključno „usko grlo“ na daljem putu ekonomskog razvoja i poboljšanja kvaliteta života u Crnoj Gori. Kako se ekonomije razvijaju, potreba za dobrim upravljanjem postaje veća ili drugim riječima deficit dobrog upravljanja postaje sve problematičniji. Standard života u Crnoj Gori je na polovini prosjeka u EU, a samo na jednoj četvrtini u odnosu na najbogatije zemlje Zapadne Evrope, poput Njemačke i Engleske. EBRD studija iz 2018 (*The Western Balkans in Transition: diagnosing the constraints on the path to a sustainable market economy*), u čijoj sam izradi i sam učestvovao, pokazuje da su potrebne decenije da Crna Gora dostigne tek prosječni životni standard u EU.

Međutim, ta studija pokazuje i da u slučaju inteziviranja strukturnih reformi, koje podrazumijevaju oblikovanje adekvatnog institucionalnog okvira za privrednu aktivnost u okviru tržišne ekonomije, a od kojih su najvažnije one u oblasti dobrog upravljanja, evropski životni standard može biti dostignut mnogo ranije. Neka istraživanja u ovoj oblasti govore o tzv. dividendi od dobrog upravljanja na nivou od oko 1.5 procenata dodatnog ekonomskog rasta na godišnjem nivou. U ovom kontekstu – važno je da Crna Gora još snažnije prigrli proces pristupanja EU kao dodatni vjetar u leđa u zatvaranju svog deficita dobrog upravljanja, a sve u cilju bržeg dostizanja boljeg kvaliteta života za svoje građanje.

Napomena: Ovdje izraženi stavovi su stavovi autora, a ne nužno i EBRD-a.

EIC Bilten - *Evropski puls* - je elektronski časopis koji izdaje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik:
Vladan Žugić

Uređivački kolegijum:
Damir Nikočević, dr Vladimir Vučković, Daliborka Uljarević

Prevod i lektura:
CGO

Dizajn i prelom:
Filip Đurišić

Produkcija:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org

MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Izdavanje ovog časopisa podržalo je Ministarstvo javne uprave kroz projekat "*Pregovarajmo zajedno za Crnu Goru u EU*"

Stavovi izraženi u *Evropskom pulsu* isključiva su odgovornost CGO-a i ne odražavaju nužno stavove Ministarstva javne uprave.